

שיעור מספר 2 – שיטות מחקר

תאריכים להגשה

עבודת סוף סמסטר: עד 20/02

מספר תרגיל	להגשה עד
1	2/12
2	16/12
3	06/01
4	27/01
5	10/02

שיטות מחקר במדעי החברה

מטרות המחקר:

- להבין את התופעה
- להסביר את העבר
- לנבא את העתיד
- לשלוט בהתנהגות

החוקר מנסה לא רק לגבש חוק כללי אלא להגיע להסבר סיבתי (מה משפיע על מה).
 נאמר והחוקר מוצא קשר בין תסכול לתוקפנות, הוא עדיין לא יודע מה הגורם ומה התוצאה.
 האם כל הסבר הוא הסבר מדעי? לא מספיק – כדי שהסבר יהיה הסבר מדעי צריכים להתקיים שני תנאים:
 א. דרישת רלוונטיות – קשר רלוונטי בין שני המשתנים שנחקרים, כדי להגיע למסקנה שתוקפנות אכן נובעת מתסכול צריך לראות מתאם בין המשתנים (חיובי או שלילי).
 ב. דרישת בחינות – צריכה להיות דרך למדוד את המשתנים. הטענות צריכות לעמוד במבחן הניסוי.

*לפי בובר – צריך לנסות להעמיד תיאוריה במבחן ההפרכה. זהו מבחן מחמיר יותר מנסיון לאישוש.

סוגי משתנים

משתנה מסביר, מנבא, בלתי תלוי – סיבה
 משתנה מוסבר, מנובא, תלוי – תוצאה
 בתיאור ניסויים בדרך כלל נשתמש בטרמינולוגיה של תלוי ובלתי תלוי

דוגמא: האם נשים מתנצלות יותר מגברים?

משתנה בלתי תלוי: מגדר
 משתנה תלוי: התנצלות (או תדירות ההתנצלות)

דוגמא: האם מידת נעליים משפיעה על ידיעת חשבון?

נניח שנמצא קשר בין מידת נעליים לבין ידיעת חשבון, האם זה אומר שבאמת מידת נעליים משפיעה על ידיעת החשבון? (מחקר שהיה ואכן מצא קשר)

במקרה זה למשל, ישנו משתנה שלישי: גיל, שיכול להסביר את אני המשתנים האחרים, ויותר סביר להניח שגיל הוא אכן הגורם לשינוי בשני המשתנים האחרים. במקרה כזה נכנה את הקשר בין מידת הנעליים לידיעת חשבון – "קשר מזויף"

דוגמא: האם יש קשר בין השכלה גבוהה לדעות קדומות

ניקח את הנתון הבא – נמצא ש 90% מהאנשים שאין להם השכלה גבוהה מחזיקים בדעות קדומות. לעומת זאת – רק 30% מבעלי ההשכלה הגבוהה הם בעלי דיעות קדומות. ניתן להניח שהשכלה יכולה להשפיע על דיעות קדומות ודעות קדומות לא משפיעות על השכלה ולכן השכלה גבוהה היא המשתנה הבלתי תלוי ואילו ההחזקה בדעות קדומות היא המשתנה התלוי. יתכן כמובן והשכלה גבוהה משפיעה על ההיכרות עם אנשים ממקומות רבים שמשפיעה על היותן או היעדרן של דעות קדומות. במקרה זה נאמר שהיכרות עם אנשים ממקומות רבים הוא משתנה מתווך.

שלב היחקירה המדעית

המחקר מתחיל מתיאוריה של החוקר שהוא מעוניין לבחון, מה השלבים והפעולות שיינקוט בהם.

שלב ראשון – בעיית המחקר \ שאלת מחקר

נקרא "תהייה וניסוח" בספר

למשל: מה הקשר בין תסכול לתוקפנות

בעיית המחקר חייבת לבטא יחס בין שני משתנים או יותר. בעיית המחקר חייבת להיות מנוסחת בבהירות. חייבת להיות ניתנת לבדיקה אמפירית

שלב שני – השערה, מניחה משהו לגבי התשובה לשאלת המחקר

למשל: אנשים מתוסכלים הם תוקפניים יותר

ההשערה מוסיפה איכות (קיום, כיוון, סדר גודל) ליחס בין המשתנים

שלב שלישי – אופרציונליזציה

נקרא "היקש וניסוח" בספר

מגדיר איך יעשה המחקר כדי לבדוק את ההשערה. למעשה חוזר על ההשערה באופן שמגדיר מה יעשה במחקר

למשל מדידת תסכול על ידי שאלון ותוקפנות על ידי עוצמת המכה בפטיש.

ככל שהציון בשאלון התסכול גבוה יותר, ככה יכו בפטיש בעוצמה חזקה יותר.

החסרון של האופרציונליזציה היא שהיא מצמצמת השערה כללית לניסוי מאוד צר וספציפי ואין הבטחה שדרך מסוימת אכן מבטיחה

שהיא בודקת את ההשערה. היא בהכרח מכלילה את תוצאות המחקר על העולם האמיתי שהוא מורכב יותר.

זה הופך ליתרון כאשר ישנם מחקרים שונים שבדקים את אותה השערה בשיטות שונות וכולם מגיעים לאותה מסקנה אזי זהו חיזוק למחקר.

היתרון הוא שעל אותו ניסוי ספציפי ניתן לחזור בעתיד ולראות האם מתקבלות אותן תוצאות או שהתוצאות מקריות.

שלבים נוספים (נדון בפירוט בהמשך) – איסוף נתונים, ניתוח סטטיסטי ומסקנות

תרגיל

התרגיל הראשון יעלה היום.

עבודת סוף הסמסטר

אפשר כבר להתחיל לעבוד על הצעת מחקר – ניתן להתחיל לבנות את הרקע התיאורטי. לקרוא מאמרים רלוונטיים.

